

ESGLÉSIA DE MENORCA

**Butlletí oficial
del Bisbat**

Neix l'Infant. I l'Al·leluia
que la pau a tots ens duia,
dintre teu ressonarà
- si fas fora el rabadà -
per les festes de Nadal.
(De la felicitació de Nadal).

Núms. 12 i 13 - Novembre-Desembre del 1989.

ORGUE DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE MAO. Dalt i Baix.

UNIVERSIDAD DE
CARTAGENA
FACULTAD DE
EDUCACIÓN
CARRERA DE
PSICOLOGÍA

UNIVERSIDAD DE
CARTAGENA

ESGLÉSIA DE MENORCA

**Butletí oficial
del Bisbat**

Núms. 12 i 13 Novembre-Desembre del 1989.

SUMARI

Documents del Bisbe	185
43.- Nadal. Felicitació nadalenca.	
44.- Carta als missioners i missioneres de Menorca. Ses catequesis del Bisbe.	186
45.- Successor de Pere.	
46.- Com nosaltres perdonam.	
47.- Ajuda a l'Església diocesana.	
48.- Més economia.	
49.- Aplanar i obrir camins.	
Dels Bisbes de les Illes	190
Preguem per la situació del Líban.	
De Secretaria General	191
Aprovació de llibres i duplicats.	
Jornada per la pau.	
Festes laborals per a l'any 1990.	
Constitució del Consell de coordinació pastoral.	
Del Consell del presbiteri.	192
Full informatiu del mes d'Octubre.	
Pla d'actuació de l'objectiu pastoral diocesà.	
Delegació diocesana d'Economia.	196
Col·lectes extraordinàries de l'any 1989.	
Distribució de la col·lecta general de 1989.	
Rendició de comptes i pressupostos per a 1990.	
Del Seminari diocesà.	198
Inauguració del nou curs 1989-1990.	
Presentació de la inauguració.	
Nous lectors i Acòlits.	
Delegació diocesana de Joventut.	201
VII Jornades de pastoral juvenil.	
Assemblea anual de començament de curs.	
JOBAC: Inici de curs.	
Informació diocesana	204
Activitat del Sr. Bisbe.	
Reunió dels tres Bisbes de les Illes a El Toro.	
Curset per a catequistes.	
Reunió de responsables de la Fraternitat de malalts.	
Jornada-assemblea de Càritas diocesana.	
Reunió de la CONFER femenina.	
De la Santa Seu.	207
Missatge del Papa per a la Jornada de la Pau 1990.	
Bibliografia.	215
Índex de l'any 1989.	216

DOCUMENTS DEL BISBE

43.- NADAL

Anam celebrant aquest temps d'Advent, que és temps d'esperança i de vetla. Com els vells Patriarques i tot el poble d'Israel esteim a l'espera que la llum de Nadal il·lumini tot el món en la festa que durà glòria a Déu i pau als homes. La fe ens fa proclamar el gran misteri del Déu fet home. L'esperança curulla els nostres cors perquè sabem que som cridats a una nova vida que no s'acabarà. L'amor a Déu i als germans ens esperona a fer feina ara, esperant que Ell vingui, en aquest moment dels segles que fan via cap a l'eternitat. Esteim contents i alegres perquè podrem festejar el naixement d'un Infant que és Fill de Déu i de Maria. Per açò, vull que a tots vos arribi la meva felicitació i el meu «BON NADAL!» que vos dic també així:

Neix l'Infant.- «I què?», dirà
l'home rebel, rabadà
de pastures massa humanes
que no copsa ni té ganes
del misteri divinal.

Neix l'Infant. I l'Al·leluia
que la pau a tots ens duia,
dintre teu ressonarà
- si fas fora el rabadà -
per les festes de Nadal.

Bones festes a tots.

+ Antoni, bisbe de Menorca.

Desembre del 1989.

44.- CARTA ALS MISSIONERS DE MENORCA.

Ciutadella de Menorca, a 3 de desembre del 1989.

Estimats missioners i missioneres de Menorca,

No vull que vos falti la meva lletra per a aquestes festes de Nadal, Cap d'Any i Reis. A tots vos don la meva felicitació i a tots dic: BON NADAL!

Des de Menorca, la vostra illa, el seu Bisbe a tots vol fer arribar una paraula encoratjadora i una abraçada fraternal animant-vos a continuar la vostra feina en el seguiment de Jesús i en la propagació del seu Regne per totes les terres del món.

Des d'aquí, a tots vos acompanyam amb la nostra pregària i amb el nostre esforç d'ajuda material i espiritual. Sabeu que som molts els vostres germans que anam seguint la vostra tasca.

Qualcú de vosaltres m'ha escrit unes retxes que jo encara no he contestat. Almanco que aquestes meves lletres de Nadal vos duguin la meva contestació general i que vos facin sebre que vos record cada dia en la meva pregària i que tantes de vegades vos tenim presents en els nostres afanys.

Que la meva benedicció vos acompanyi i sigui penyora de la que invoc de Déu, el nostre Pare, per a constància i fecunditat de la vostra obra.

Amb tot afecte, vos repetesc: BON NADAL BON ANY NOU 1990!

+ Antoni, bisbe

Ses catequesis del Bisbe

45.- SUCCESSOR DE PERE

Avui fa onze anys que Joan Pau II va començar l'exercici de la seva missió universal sobre l'Església. Bisbe de Roma Successor de Pere en la càtedra romana, Joan Pau II és, tal com diu l'oració en el seu aniversari, «qui ha estat constituït perquè sigui per al poble de Déu, el principi i fonament visible de la unitat de la fe i de la comunió en la caritat».

L'Església ha de viure en la unitat i en la caritat. El Pastor suprem, que és el Bisbe de Roma, té encomanada aquesta gran missió i és qui ha de confirmar en la fe els seus germans. Tota l'Església ha de mantenir-se en comunió amb Ell per aquests

l·ligams de la unitat, de l'amor i de la pau, per trobar la veritat i la vida que és Jesús.

Més que mai ara hem de viure els desigs de Jesús en l'últim sopar: Que tots siguin u. La unitat d'una sola fe en Déu és la força que dóna sentit a la comunió en l'amor. La gran varietat de cultures que hi ha en la societat humana, així com la diversitat d'ideologies i de maneres d'entendre la vida, no poden moure'ns als cristians d'aquesta unitat i d'aquesta comunió d'amor. En els mateixos successors de Pere hi ha una rica faceta de caràcters, de tendències, de línies pastorals que demostren que l'Església es confiada a homes, però dirigida sempre per l'Esperit santificador, que és qui la unifica amb el vigor de l'evangeli.

Per açò, la missió de Pere i dels apòstols, que és continuada pel Papa i pels bisbes és la «de proclamar», tal com diu el Concili, «el Regne de Crist i de Déu, i d'establir-lo en tots els pobles, pasturant els feels, reconeixent els seus serveis i carismes i mirant que tots col·laborin unànimement a l'obra conjunta».

Una pregària pel Papa i per l'Església universal s'imposa avui d'una manera particular.

46.- COM NOSALTRES PERDONAM

Costa de perdonar i costa també d'oblidar les ofenses que es reben. Qualcú diu: «Jo perdon, però no oblid». I un altre: «Potser oblidaré, però no perdonaré». I també hi ha qui perdona i oblida. Les reaccions humanes davant les ofenses rebudes són diverses. La vida de cada dia n'ofereix de tota casta. I les reaccions violentes que passen a les obres des de la intimitat del cor són innombrables. No és necessari posar cap exemple en concret, perquè els veim, els palpam i massa que ens en diuen els mitjans de comunicació social.

El perdó és una virtut cristiana. Me pens que els seguidors de Jesús hauríem de fer més cas de l'evangeli en les circumstàncies actuals. Mirau; Jesús, quan Pere li pregunta quantes vegades ha de perdonar, li contesta que ho ha de fer no set vegades, sinó setanta vegades set, és a dir, sense límit, sempre. I després, el Mestre explica la paràbola del rei que passa comptes amb els seus servents. El rei perdona el deute d'un servent i aquest no sap perdonar el deute més petit d'un seu company. Un altre dia els deixebles demanen a Jesús com ho han de fer per pregar. En l'oració que els mostra els fa dir: **Així com nosaltres perdonam els nostres deutors.»** I en el moment sublim de la seva passió i mort, Jesús pronuncia aquelles paraules de perdó i de misericòrdia: **Pare, perdona'ls, perquè no saben el que fan».**

L'amor, si no perdona deixa de ser amor. Per açò, Jesús va dir als seus deixebles, donant-los la síntesi de la vida cristiana: «En això coneixeran que sou deixebles meus, si vos estimau els uns als altres, tal com jo vos he estimat».

47.- AJUDA A L'ESGLÉSIA DIOCESANA

Aquest mes de novembre de 1989 ve marcat amb un ample signe econòmic. D'una banda, tots els contribuents de l'Estat haurem de fer la declaració de la renda de l'any 1988 i, si no en sortim eximits, ens tocarà d'ingressar a Hisenda la quota respectiva, sense cap possibilitat de dividir-la en dos pagaments, com els altres anys. També, l'església ha començat a fer propaganda per aconseguir que siguin molts els qui en la seva declaració posin la creueta que indica que el 0'52% del que paguem a l'Estat pugui ser consignat per a l'Església catòlica en l'assignació tributària que el Govern li ha senyalat.

Per altra banda, aquí a Menorca, celebrarem la jornada d'ajuda a l'Església diocesana el proper diumenge, dia 19 de novembre, insistint als feels a que vulguin col·laborar esplèndidament en la seva aportació econòmica per al sosteniment de les necessitats que ha de dur i que té per la missió pastoral que porta a terme.

Ja fa uns anys que aquest mes de novembre l'Església diocesana demana l'ajuda econòmica dels seus feels. I he de fer notar que cada any s'ha correspost amb generositat, però que esperam rebre també més cada any, per quant volem fer passes per arribar a un autofinançament, és cert, comptant amb la comunicació de béns de totes les diòcesis d'Espanya. Desitjam una església que pugui exercir el seu ministeri amb els mitjans adequats, però sense cap ànsia d'enriquiment. La tasca de l'Església ha d'esser sempre la de proclamar la paraula del Senyor Jesús per servir aquest món on vivim. No desitjam altra cosa.

A tots els feels, idò, va dirigida aquesta petició d'ajuda a l'Església diocesana, pel deure que tots tenim d'atendre-la i servir-la a fi que ella pugui fer el servei que el Senyor li va confiar.

48.- MÉS ECONOMIA

Recentment aquest Full Dominical ha vengut carregat d'assumptes econòmics de l'Església. L'arquebisbe de Saragossa i jo mateix vos hem escrit sobre la Jornada d'ajuda a l'Església diocesana i també sobre l'assignació tributària, la creueta a favor de l'Església en la declaració de la renda de les persones físiques. Una cosa i altra, en sortir aquest escrit, ja s'ha realitzat. I vull aprofitar aquesta avinentesa per donar-vos les gràcies per la vostra col·laboració.

Han sortit també a llum pública dos altres temes econòmics dels quals ara vos vull parlar. El primer demana que la diòcesi es recordi de donar un tant per cent de les seves vendes de la O.A.R. de Ciutadella, per al tercer món. I l'altra són les preguntes

d'un grup de laics de Maó demanant aclariments als comptes de la diòcesi de l'any 1988 publicats al Butlletí diocesà.

Referent al segon punt, en un altre lloc d'aquest nombre del Full Dominical trobareu la contestació que es dona, per aclariment de tots. Està bé que els feels, que ajuden l'Església, tant amb els seus donatius particulars, com en els extraordinaris de l'assignació tributària i de la col·lecta pro Església diocesana, vulguin sebre i es preocupin de veure com s'administren els doblers de l'Església. Per açò els publicam i volem que siguin comptes clars i a l'abast de tots els feels.

Sí que ens hem de recordar en la nostra generositat de les necessitats que passa l'anomenat Tercer Món. Gràcies a Déu, tant la col·lecta de Mans Unides (Campanya contra la fam), com la del DOMUND, que més directament van per a aquestes necessitats, demostren la generositat i la sensibilitat de la nostra diòcesi per a aquests fins. També d'aquestes vendes que feim, algunes de les quals anam cobrant a terminis, han de sortir doblers per ajuda a d'altres en la comunicació de béns que tots tenim obligació de fer.

La meva animació per a tots és que sapiguem comportar-nos en la possessió dels nostres béns. L'avarícia és l'esca de molts pecats. L'almoïna, en canvi, i la justícia ens duen a la pau interior i esborren els pecats.

49.- APLANAR I OBRIR CAMINS

L'Advent és temps d'esperança i de vetla. Però, també és temps d'aplanar i obrir camins. Ens ho recorda el Baptista en la seva predicació profètica a devora del riu Jordà, allà al desert de Judea. En el nostre món no tot és pla ni fàcil. Trobam dificultats a totes bandes. Hem d'aplanar i obrir camins, posant a to tantes de coses que no hi van.

Per exemple, el respecte que devem a la creació. Déu va crear el món i «va veure que era bo», segons es diu al primer llibre de la Bíblia, el Gènesi. L'home posat al món ha de respectar la integritat de la creació. Si avui sofrim una crisi ecològica, no es deu a la creació i al Déu Creador, sinó a la manca de respecte, que té l'home, a la vida creada amb tanta de profusió.

Per exemple, el respecte que devem a la dignitat de la persona humana creada a imatge i semblança de Déu. Les immoralitats contra la justícia, la solidaritat, la pau, el cos humà, a causa de tantes violències de tota casta, són posar esculls, muntanyes i destorbs i no aplanar i obrir camins de vertadera concòrdia amb la creació i la humanitat.

Hem d'obrir camins. Hem d'aplanar i fer més comfortable la vida que ens toca

viure aquí. Per què, idò, no prendre part en els moviments de defensa de la naturalesa? Per què, idò, no apuntar-se en el compromís efectiu d'ajuda a les necessitats del Tercer Món? Per què, idò, no esforçar-se en la conversió per fer fora el mal que és el pecat?

Decidim-nos a obrir camins de pau i de concòrdia. Esforcem-nos a aplanar dificultats amb l'efectivitat d'una vida honrada i digna. Feels seguidors de Jesús, hem de comprometre'ns amb la nostra vida exemplar, «de sobrietat, de justícia i de pietat», com ens diu sant Pau, perquè «s'ha revelat l'amor de Déu que vol salvar tots els homes».

DELS BISBES DE LES ILLES PREGUEM PER LA SITUACIÓ DEL LÍBAN

És inexplicable l'oblit en què internacionalment es té la ja massa llarga situació de guerra i violències internes que està fent impossible la convivència i la mateixa vida al Líban. Ha arribat a tal punt la degradació de la situació que, de fet és una guerra civil sense entranyes entre els diversos grups d'aquell país.

El Líban, petit país, ha demostrat a través dels segles, la possibilitat i continuïtat de convivència en pau i progrés dels diferents grups d'habitants. Quasi bé fins a nosaltres ha arribat la rica i tradicional col·laboració entre cristians i musulmans, que ha donat pau a tot el conjunt i ha estat exemple històric per als països vesins. Aquest pluralisme, consentit i viscut, n'ha estat el valor fonamental.

El Papa Joan Pau II ha fet i està fent sense parar, gestions a tots els nivells possibles, per tal de cercar «una solució negociada a les divergències existents entre les parts en conflicte» i «poder alliberar els habitants sotmesos a tota casta de violències». I ara, en un sentit document que ha enviat a tots els bisbes del món, ens demana que ajudem aquests seus esforços amb fervent pregària al bon Déu, Pare de tots els pobles, perquè retorni la pau i el bé a aquells nostres germans, i no els manquin, per aquest fi, l'ajut i la solidaritat de tots els altres països.

Els cristians hi tenim sofrint molts germans també cristians «que al costat dels seus germans musulmans, viuen i donen al Líban, testimoni de la seva fe, sense discriminacions». La nostra solidaritat ha de començar en la pregària individual i col·lectiva, per tal que es pugui refer en caritat i en la bona comprensió tradicional, el pluralisme consentit i viscut per tots.

Per a aquesta finalitat, el Papa ens demana a cada diòcesi s'esculli un dia dedicat comunitàriament per a pregar per la pau i la salvació del Líban. A les nostres diòcesis balears hem escollit el diumenge, dia 26 de novembre, uns dies després de la festa nacional libanesa que celebren l'anterior dia 22.

Esperant que tots secundareu aquesta proposta de pregària, a realitzar especialment en les celebracions de l'Eucaristia d'aquest dia, a tots impartim la nostra benedicció en el Senyor Jesús.

Teodor, bisbe de Mallorca
Antoni, bisbe de Menorca
Manuel, bisbe d'Eivissa

13 de novembre de 1989

DE SECRETARIA GENERAL

Aprovació de llibres parroquials i els duplicats. Demanam als Srs. rectors que, dintre del temps establert, passin a aquesta Cúria els llibres parroquials i els duplicats de partides, per a la seva aprovació.

Jornada per la pau. S'ha de celebrar, com tots els anys, el dia 1 de gener de 1990. El lema que el Papa ha escollit i que explica en la seva Exhortació, és «Pau amb Déu Creador, Pau amb tota la creació». Convé que a totes les parròquies es faci qualche acte en aquest sentit. En un altre lloc d'aquest nombre publicam l'escrit del Papa sobre aquesta jornada.

Festes laborals per a l'any 1990. Ha quedat establert el calendari de festes laborals per part del Govern central i del de l'autonomia balear de la següent manera:

1 de gener: Cap d'Any.

6 de gener: solemnitat dels Reis.

13 d'abril: Divendres Sant.

1 de maig: festa del treball.

25 de juliol: Sant Jaume.

15 d'agost: Assumpció de Maria.

12 d'octubre. Mare de Déu del Pilar.

1 de novembre: Tots Sants.

6 de desembre: Festa de la Constitució.

8 de desembre: Festa de la Immaculada.

25 de desembre: Nadal.

26 de desembre: Sant Esteve, segon dia de Nadal.

Com es pot veure, no és festa laboral el dijous de Corpus. Aquesta solemnitat queda ja traslladada al diumenge que aquest any és el dia 17 de juny.

Constitució del Consell de coordinació pastoral. El dia 2 de desembre en una reunió celebrada al matí a cal Bisbe, va quedar constituït aquest Consell, d'acord amb l'organigrama presentat al Consell del Presbiteri i debatut en les reunions arxiprestals dels capellans, durant algunes de les seves sessions.

Les sis àrees establertes queden de la següent manera:

Acció pastoral apostòlica: Sr. Antoni Orell Calafat.

Acció pastoral de preveres i religiosos: Sr. Rafel Ma. Oléo Cortès.

Acció pastoral educadora: Sr. Martí Martí Llofriu.

Acció pastoral de la celebració de la fe: Srta. Ma. Ignàcia Gener Fernández.

Acció pastoral social: Sor Jerònia Sampol Riera.

Acció pastoral de l'economia i el patrimoni: Sr. Llorenç Brondo Jové.

En el proper nombre del Butlletí es donarà àmplia raó d'aquest Consell.

DEL CONSELL DEL PRESBITERI

FULL INFORMATIU DEL 25 - OCTUBRE DE 1989

El dia 25 d'octubre de 1989, a les 10'30 hores es reuneix Al Toro, el Consell de Presbiteri presidit pel Sr. Bisbe. Hi assisteixen tots els seus membres a excepció de Mn. Pere Salord, que ha excusat la seva no assistència.

El Sr. Bisbe informà del nomenament del nou Vicari General, en la persona de Mn. Sebastià Taltavull, que pel fet del seu càrrec és membre nat del Consell de Presbiteri. El Sr. Bisbe va donar les gràcies al Sr. Rafel Oléo per la seva llarga dedicació a la Diòcesi com a Vicari General. També hi assisteix en aquest Consell el Pare Silvino Berruete, que seguirà essent el representant dels religiosos.

1) Després de la pregària de Tèrcia es llegí i aprovà l'acta de la reunió anterior.

2. Calendari de les reunions del Consell de Presbiteri i Arxiprestals

S'acorda que les reunions del Consell de Presbiteri es faran els dimecres a les 10'30, normalment a cal Bisbe. El calendari que queda aprovat és aquest:

1989	C. Presbiteri	Arxiprestals
	25 Octubre	15 Novembre
	29 Novembre	20 Desembre
1990	10 de Gener	24 de Gener
	14 Febrer	28 Febrer
	14 Març	28 Març
	18 Abril	9 Maig
	23 Maig	6 Juny
	20 Juny	

3) Concretar l'objectiu Pastoral Diocesà per aquest curs:

- La reunió de l'Arxiprestat de Maó proposà l'apostolat vocacional, entenent la vocació sacerdotal dins la vocació de tot feel.

L'Arxiprestat de Ciutadella, proposà l'apostolat vocacional.

L'Arxiprestat d'Alaior proposà la Pastoral de la joventut i la vessant espiritual de l'acció pastoral.

Els religiosos proposen com a prioritat el tema de la formació de cristians laics compromesos.

Tenint en compte aquestes propostes es feu un diàleg d'aclariment i recerca de les prioritats en el moments actuals.

- És molt important encaminar tota l'acció pastoral cap a la formació de dirigents. Tenim l'exemple de Jesús, crida i després els forma. És important que la gent es senti cridada i després es formi.

- Hi ha una nova sensibilitat de persones. Si esteim sensibilitzats els agents de pastoral farem aquesta sensibilització. La gent ens demana formació.

- A molta gent els hi manca un cos de formació evangèlic, com que no el tenen assumit, ni estan formats, es comprometen sense tenir prou consciència i després ho deixen. Hem d'ajudar als seglars a adquirir una bona formació.

- Es comenta si el marc en el qual s'ha de dur a terme aquest objectiu és el Consell de Presbiteri o el Consell de Pastoral. La competència del Consell de Presbiteri és consultiva, serveix per orientar al Sr. Bisbe. Per tant es creu que s'ha de partir d'una proposta des del Consell de Presbiteri i tractar de que sigui assumida per tota la Diòcesi, com a proposta de pastoral de conjunt.

- Com a darrera passa es demana que tots els qui som agents de pastoral compliguem bé el nostre càrrec, tractant de ser pont i informar als seglars, animar i caminar en aquest camí.

- L'objectiu que s'aprova, a partir de la proposta del Sr. bisbe i després que tots expressem la nostra opinió en les reunions arxiprestals és aquest: **Despertar i educar la vocació cristiana.**

D'aquest objectiu es destaquen aquests dos camps d'acció.:

* **Descobriment:** Motivar que tot cristià descobreixi la seva vocació.

* **Educació:** Educació de la vocació cristiana en tots els moviments i delegacions.

4) Pla d'actuació de l'Objectiu Pastoral Diocesà:

Es decidí redactar una proposta d'actuació explicant l'objectiu i que tots els arxiprestats, les associacions, moviments, delegacions i consells parroquials, l'assumeixin com a objectiu propi, sense que açò vulgui dir que s'hagi d'afegir al que ja es fa sinó que s'ha de tenir ben present per reconduir-ho tot cap a aquest objectiu.

Es fa càrrec de la redacció d'aquesta Proposta sobre l'Objectiu: El Vicari General, el moderador, i el secretari. S'ha d'enviar a tots els preveres amb aquest «full», perquè nosaltres pensem i expressem ¿com volem respondre i aplicar aquest objectiu?

6) Informacions del Sr. Bisbe:

* El pròxim dia 27 d'Octubre es celebrarà al Toro una reunió entre els tres bisbes de les diòcesis de les Balears per fer unes programacions de possibles col·laboracions interdiòcesis i estudiar temes de coses que afecten a les tres Illes, Turisme, Delegacions...

* El 4 de Novembre es farà a Palma una reunió en la qual hi seran els tres Bisbes i els representants de la Conferència a les Illes.

* El dia 19 de Novembre s'ha de fer la Col·lecta d'ajuda a l'Església Diocesana.

* Cases sacerdotals: Són dues cases que fa la Diòcesi i les ofereix a tots els capellans. Per tant s'ha de rallar de quin ha de ser el seu funcionament. S'enviarà una proposta de funcionament perquè sigui tractada per tots els capellans a les reunions arxiprestals.

Sense res més a tractar, quan són les 14 hores es dona per acabada la reunió.

El Toro, 25 d'Octubre de 1989

El secretari

Antoni Fullana

Ordre del dia per a les reunions arxiprestals del dia 15 de Novembre:

- 1) Informar i assumir la proposta de l'Objectiu Pastoral Diocesà.
- 2) Estudiar el directori de les cases sacerdotals, aportar propostes i correccions.

PLA D'ACTUACIÓ DE L'OBJECTIU PASTORAL DIOCESÀ

A) Explicació de l'Objectiu: DESPERTAR I EDUCAR LA VOCACIÓ CRISTIANA.

A partir de la pedagogia de Jesús -crida, entusiasma, educa, crea grup o equip i envia- volem ajudar a fer una descoberta de la vocació cristiana de cadascú, i des d'aquí, acompanyar cada persona fins a l'opció concreta per Jesucrist. Aquest objectiu el volem realitzar en comunió d'Església.

B) Crida a la Comunitat Diocesana:

Partint d'aquesta intenció feim una crida a tota la Comunitat Diocesana a assumir amb gust i coratge aquest objectiu i el seu pla d'actuació, desde cada una de les nostres persones i col·lectius, en les seves respectives activitats.

C) El marc de la proposta:

L'Esperit que anima aquest objectiu que ens proposem, va orientat a donar el marc a tot allò que ja feim. No és un pla d'activitats afegit o a part, sinó, una orientació necessària per assumir diocesàment el nostre ser cristià, d'una forma individual i col·lectiva.

D) Concreció d'aquest marc:

Aquest marc el volem concretar així:

1) **Personalment:** La descoberta que cadascú hem de fer de la nostra vocació cristiana i la seva concreció, al mateix temps que acceptem ser educats cap a una maduresa cristiana.

2) **Eclesialment:** La descoberta que hem de fer junts de la nostra vocació cristiana a dins del camp de la mateixa Església i diferents opcions d'encarnació i presència en tots els àmbits de la nostra societat.

E) Convidem a la reflexió:

Així, idò, convidem a aquesta reflexió a cada persona en concret; preveres, religiosos, religioses, i laics de la nostra Església local, segons el següent esquema:

1) Personalment:

a) ¿Com i quan m'he sentit cridat per Jesús?

b) ¿En general, com hi responc a n'aquesta crida amb la meva opció?

c) ¿Com es va concretant diàriament la meva vocació?

2) Col·lectivament:

Des dels organismes eclesials (Diocesans, arxiprestals, parroquials, o associatius).

a) ¿Fomentam la descoberta de Jesús i el seu seguiment?

b) ¿Els mètodes que seguim són els més adequats?

c) ¿Què rectificariem i què impulsariem dins les nostres activitats i programacions?

Altres reflexions que concretin més.

3) Presbiteri Diocesà: (bisbe, capellans, i religiosos)

a) ¿Hem optat seriosament per Jesús?

b) ¿Hem optat seriosament per l'Església?

c) ¿Esteim contents de ser el que som, capellà o religiós?

- Altres reflexions que volguem aportar.

Ens agradaria que tots poséssim interès en aquestes reflexions sobre la Pastoral Diocesana a fi de revitalitzar la nostra vocació i educació cristiana.

DELEGACIÓ DIOCESANA D'ECONOMIA

Col·lectes extraordinàries de l'any 1989

Parròquies i Esg.	C. Fam	Seminari	Càritas	General	Domund	Esgl. dioc.	TOTALS
Ciutadella (total)	2.378.464	825.854	750.411	430.422	1.219.877	653.416	6.258.444
Catedral	469.320	180.000	288.791	202.947	271.394	188.569	1.601.021
St. Francesc	403.564	158.488	247.972	80.398	269.521	170.000	1.329.943
St. Esteve	120.231	24.366	48.597	35.613	155.892	58.590	443.289
St. Rafel	272.585	114.391	78.247	24.114	121.385	90.024	700.746
St.A.Ma.Claret	62.082	30.957	15.410	8.912	40.438	32.544	190.343
Sta. Clara	40.700	13.183	5.066	9.014	28.892	13.701	110.556
M. Auxiliadora	301.507	42.509		30.264	227.820	38.541	640.641
Carmelites M.	14.750	13.175	10.000	10.000	24.000	12.000	83.925
H. Municipal	3.350	401	880	470	4.000	1.000	10.101
St.Miquel	98.517	39.566	39.179	6.857	45.682	27.030	256.831
Sant Crist	30.785	28.218	16.269	21.833	30.853	21.417	148.375
Altres donatius	511.073	180.600					691.673
Apost. oració	50.000						50.000
MAÓ (total)	3.667.871	655.220	956.980	266.114	1.079.397	853.015	7.478.597
Sta. Maria	358.443	135.127	233.710	83.135	235.200	167.250	1.212.865
St. Francesc	262.710	85.835	110.940	34.435	129.000	89.175	712.095
El Carme	453.500	143.500	259.775	64.725	261.150	207.400	1.390.050
La Concepció	185.943	80.037	100.936	12.738	152.097	150.769	682.520
Sta. Eulàlia	68.000	10.000	25.275	2.000	35.0000	12.000	152.275
St. Antoni	62.370	32.860	50.222	6.527	19.426	12.188	183.593
Llucmaçanes	20.207	5.267	26.070	6.550	13.342	8.883	80.319
Sant Josep	100.066	19.910	28.555	3.971	42.040	29.041	223.583
R. Sanitària	121.000	56.000	62.980	10.063	106.435	52.000	408.478
Sant Joan	49.025	21.400	16.700	3.150	32.700	17.502	140.477
Concepcionist.	45.352	22.000	7.075	7.572	25.536	75.266	182.801
V. de Gràcia	26.645	12.904	19.742	6.248	27.471	20.826	113.836
Sta. Àgueda	25.000	10.000	15.000			5.000	55.000
H. militar		5.380					5.380
H. municipal						5.715	5.715
Altres donatius	1.820.590	15.000		25.000			1.860.590
Camp. infantil	69.020						69.020
FERRERIES							
Col·lecta	384.243	269.282	284.997	61.200	1.019.429	307.120	
Altres donatius	1.623.700	2.000					3.951.971

ALAIOR							
Col·lecta	480.883	277.500	193.564	50.690	456.550	252.725	
Altres donatius	250.210						1.962.122
MERCADAL							
Col·lecta	162.771	67.649	27.486	22.716	154.604	114.341	
El Toro	27.500	22.314	11.856	9.185	37.183	13.146	121.184
Altres donatius	629.570						1.179.137
SANT LLUÍS							
	82.150	254.100	45.836	28.845	80.000	64.427	555.358
SANT CLIMENT							
Col·lecta	75.000	27.000	26.275	14.300	47.200	33.500	
Altres donatius	25.375						248.650
ES CASTELL							
Col·lecta	258.825	50.725	46.875	30.100	61.500	23.775	
Altres donatius	3.500						475.300
ES MIGJORN GRAN							
Col·lecta	20.400	92.370	58.200	19.264	180.148	43.600	
Altres donatius	294.393	15.000					723.375
FORNELLS							
Col·lecta	47.800	15.937	30.905	30.986	56.532	28.824	
Altres donatius	10.265						221.249
TOTALS	10.422.920	2.574.951	2.433.385	963.822	4.392.420	2.387.889	23.175.387

Distribució de la col·lecta general de 1989.

Catequistes missioners	47.000
Sta. Infància	140.000
Hispanoamèrica	100.000
Clergat Indígena	100.000
Terra Santa	87.000
Església perseguida	45.000
Mitjans de Comunicació	55.000
Acció Catòlica	38.000
Papa, O. de Sant Pere	80.000
Claustres necessitats	73.000
Emigrants	100.000
Església diocesana	98.822
Total	963.822

Rendició de comptes i pressupostos per a 1990.

D'acord amb el Directori d'assumptes econòmics, recordam als Srs. rectors que presentin a la Cúria per a la seva aprovació i dintre del temps establert, els comptes de l'any 1989 i els pressupostos del 1990.

DEL SEMINARI DIOCESÀ

Inauguració del nou curs

Dia 13 d'octubre va tenir lloc la inauguració oficial del curs 1989-90 del Seminari Diocesà de Menorca. L'acte s'inicià amb la celebració de l'Eucaristia, presidida pel Sr. bisbe, Mons. Antoni Deig, i concelebrada pel rector del Seminari, Mn. Miquel Anglada, i altres preveres de la diòcesi.

Seguidament, i a la sala d'actes, es realitzà l'acte acadèmic d'obertura del nou curs, en què Miquel Anglada féu la presentació destacant el moment en què es troba la comunitat del Seminari -alguns que acaben els estudis, en contrast amb l'absència de nous seminaristes per aquest curs-, els projectes de nova biblioteca i restauració de diverses dependències del seminari, així com altres aspectes relatius a la vida de la nostra comunitat. A continuació fou Pere Pons, que enguany cursa el sisè any de teologia, qui donà lectura a la Memòria del curs 1988-89, esmentant les activitats i notícies més destacables del curs passat tant a nivell acadèmic com comunitari i organitzatiu. Després de la lectura de la Memòria la professora Josefina Salord Ripoll pronuncià la lliçó inaugural, per a ser el Sr. bisbe qui, com a cloenda de l'acte, declaràs obert el nou curs 1989-90.

Indubtablement, la part central de l'acte acadèmic l'ocupà Josefina Salord amb la seva conferència «Antoni Roig dins els seus sermons: la fortalesa activa». Josefina Salord, que ha treballat amb dedicació la vida i l'obra d'Antoni Roig, va realitzar en aquesta ocasió un estudi introspectiu dels sermons impresos que va deixar l'esmentat clergue menorquí del segle XVIII. Segons Salord, «si un terme hi ha que pugui enclore la figura d'Antoni Roig, aquest és el de cristianisme il·lustrat», que definia, seguint Paul Hazard, com un moviment europeu i cristià que intentà treure de la religió les estratificacions supèrflues formades entorn seu per tal d'oferir un cristianisme no susceptible de ser acusat d'obscurantista. Amb profusió de cites directes dels sermons de Roig, Josefina Salord va anar aprofundint els diversos temes i motius que tractà el personatge estudiat per tal d'intentar donar raó de l'afirmació primera que feia en el sentit de qualificar Antoni Roig de clergue il·lustrat, així com per anar definint la seva

postura davant qüestions diverses, bé pròpies del seu temps, bé de caire més genèric: moral pública, retorn de Menorca a la corona espanyola, conducta dels clergues, conducta exemplar dels sants, culte i devoció, etc. Al llarg de la magistral conferència, Josefina Salord desvetllà aspectes desconeguts de la personalitat i del pensament del qui fou rector de Ferreries, Vicari General de Menorca, rector de Felanitx, canonge de la Seu de la Ciutat de Mallorca i fundador de monges, Antoni Roig, a qui Salord considera un intel·lectual situat entre el darrer estadi de l'antic règim i l'obertura de la modernitat. Un home, en definitiva avançat al seu temps, «precursor d'una nova sensibilitat del món contemporani, el llindar de la qual no traspassà».

Miquel Maria

Presentació

Sr. Bisbe i amics tots bona nit!

En primer lloc, us he de donar les gràcies per haver volgut acompanyar-nos en aquest vespre. Doblement agraït per la vostra presència orant, compartint amb nosaltres la celebració de l'Eucaristia, i per la vostra assistència a aquest petit acte acadèmic, que ara anam a començar.

Antany vos deia que ja s'ensumava a l'ambient aires de comiat perquè alguns dels alumnes del seminari es trobaven ja a les acaballes de la seva convivència amb nosaltres. Ara ja podem dir que l'any vinent, almanco, tres dels alumnes rebran el nostre sobre que els convidarà a venir a aquest acte.

De cop, açò em fa discórrer...

Primer. Caldrà intensificar enguany la tasca de presa de consciència de formar part d'una fraternitat, no fos cosa que, d'aquí a un cert temps, recordassin la seva estada en el Seminari com es pot recordar la pensió on s'ha viscut més bé o més malament. Sí, sabem que el seminari és un lloc de pas. Però també sabem que «el Seminari és cridat a donar testimoni de la unitat que atrau els homes al Crist. Per tant, seminaristes i formadors són convocats a formar una comunitat única que ofereixi la imatge d'una família que compleix el desig del Senyor: Que tots siguin u». (Pla de formació 132)

Aquesta comunitat única haurà de ser feta «amb un esperit obert que voldrà dir «fomentar en la comunitat del seminari: el sentit de la comunió amb l'Església diocesana i universal, amb els homes del nostre temps i amb tots els germans seminaristes; la fraternitat en les relacions amb tots els membres que formen la comunitat del Seminari; la correcció fraterna quan es determini quines decisions, actituds o inhibicions així ho reclamin; la corresponsabilitat tant en la marxa econòmica i administra-

tiva del Seminari com en el procés formatiu dels companys; la comunicació profunda, sincera i evangèlica de la vida del seminarista la vida en comú sòbria i austera que capacita per viure i sintonitzar amb els més febles i pobres del nostre món.» (P.F. 134).

He volgut posar de relleu aquest nombre 134 del «Pla de Formació» perquè el sentit de comunió, la fraternitat, la correcció faterna, la corresponsabilitat, la comunicació, el servei, la vida en comú, no són realitats que puguem mai arribar a pensar que «ens van interessar» sinó que són realitats que hauran de ser presents en la vida de servei ministerial, una volta s'hagi acabat el temps d'estada en la nostra casa.

Ho he volgut posar de relleu, potser també, perquè haurem d'intensificar l'esforç per dur-ho a terme i, qui sap? potser també perquè tenc la impressió, en el fons del meu cor, de no haver-hi treballat prou en aquesta direcció. Caldrà donar-nos-hi pressa!

Segonament. Quan la gent se'n va la casa es buida. Ahir qualcú ho va comentar. La tasca animadora de la pastoral vocacional no pot estar en mans d'una poca gent. Es una tasca que correspon a tota la comunitat diocesana. Sabem que la casa no es buidarà mentre la comunitat creient de Menorca tengui consciència que hi ha una tasca evangelitzadora a dur a terme i se'n senti corresponsable. Llavors de la mateixa comunitat n'hi haurà que es decidiran a emprendre el camí del servei. Ens correspon a tots estar atents a la veu de Déu que crida.

Tercera cosa que he pensat.... Aquesta -o aquestes- està més lligada a la casa: Si els manobres no es donen pressa haurem passat un any sencer amb les obres de la «casa sacerdotal». Però aquesta obra ens obliga a pensar en altres obres necessàries, com són les de tenir les aules que fan falta perquè el Seminari segueixi fent aquest servei de casa comú on s'hi reuneix tanta gent, sobretot, els catequistes de Ciutadella. És urgent habilitar part del seminari per ampliar la biblioteca. Ara com ara tenim llibres un poc escampats per tota la casa. Aquesta obra s'haurà de fer prou bé perquè el servei del nostre fons bibliogràfic no sigui únicament el parell de centenars de llibres que empren, durant l'estudi de la teologia, els seminaristes sinó que sigui un servei obert a tota Menorca. Caldrà fer l'esforç de treballar conjuntament amb altres institucions, que disposen de biblioteques, per tal de posar a l'abast de tothom la nostra biblioteca. Per dur-ho a terme ho haurem de confiar a la informàtica.

Les idees abunden més que els diners. O tal vegada els qui tenen idees no tenen diners... perquè hi ha altres coses que s'han de seguir pensant: els museus, per exemple, la restauració del nostre petit patrimoni artístic... Tal vegada serà l'hora d'engegar una idea de la que en parlem fa una partida d'anys: el Patronat del Seminari, o amics del seminari, o com es vulgui dir. Dit en poques paraules, voldria esser una forma de reunir gent que s'interessi per la nostra casa i per la nostra vida i ens vulguin regalar gratuïtament un poc del seu temps i un pessic dels seus diners. Gent que s'interessi i, sobretot, que estimi el Seminari.

Tenc altres coses per dir, però convertiria aquesta presentació en una conferència i per a la lliçó inaugural hem convidat la professora Josefina Salord Ripoll, que enns parlarà de Don Antoni Roig, capellà natural de Maó, rector de Ferreries, vicari general de Menorca, rector de Felanitx a Mallorca, fundador de monges i canonge de la Seu de Mallorca. De l'home il·lustrat ens en parlarà Na Fina, a qui volem agrair que hagi vingut a posta de Barcelona per a aquest acte. Jo sé que ho fa de gust. Ho sé des del moment en què vaig llegir a l'Enciclopèdia de Menorca una nota d'agraïment al Seminari perquè li va obrir les portes per poder desenvolupar la seva tasca investigadora.

No vull dir res més, perquè sabeu el programa: ara escoltareu un poc de memòria de la vida del Seminari, feta més a partir del nostre «diari íntim» que de les actes acadèmiques, després escoltarem la lliçó inaugural i, finalment, el Sr. Bisbe declararà obert oficialment el curs 1989-1990, que ja fa més d'una setmana que camina.

Això és tot. Moltes gràcies!

Miquel Anglada

Nous Lectors i Acòlits.

El dia 25 de novembre, el Sr. Bisbe va conferir els ministeris de Lector i d'Acòlit al seminarista Rafel Portella Moll. L'acte va tenir lloc a l'Eucaristia del vespre, a la parròquia de Es Migjorn gran, d'on és nat el dit seminarista. Aquesta celebració va servir també com a inauguració de la Visita Pastoral que hi va fer el Sr. Bisbe.

El dijous, dia 7 de desembre, van rebre aquests ministeris de Lector i Acòlit, dos altres seminaristes, en Pere Pons Llorens i Joan Miquel Sastre Preto. I el d'Acòlit, el seminarista Florenci Sastre Portella. Es va celebrar en l'Eucaristia del dijous sacerdotal que es celebra a la capella del Seminari tots els primers dijous de mes.

DELEGACIÓ DIOCESANA DE JOVENTUT

VII JORNADA DE PASTORAL JUVENIL

PER QUÈ AQUESTES JORNADES?

Passat, present i futur de la pastoral juvenil

Les VII Jornades de Pastoral Juvenil celebrades el dia 5 de novembre al Toro marquen un moment pont en la nostra pastoral juvenil. Especialment un moment de reflexió que parteix del passat i s'obre a un futur que té unes característiques molt dife-

rents, intuïdes des del moment en què ara vivim.

Aquestes Jornades són la posada en pràctica d'una voluntat col·lectiva de tots els Delegats diocesans de Joventut i Consiliaris de Moviments de Catalunya i Balears. La seva realització va ser proposada fa un any i, a Menorca, des de la Taula de la Delegació de Joventut ja es va assenyalar tot d'una la necessitat de celebrar-les des de la nostra realitat. La Taula va proposar que aquest primer pas fos dirigit als equips dirigents dels col·lectius juvenils que en aquest moment hi ha a Menorca i estan integrats en la Taula de la Delegació.

I, quina línia de futur? La d'anar treballant un Directori de Pastoral Juvenil que marqui la línia conjunta a seguir.

I des d'on? Des de la nostra realitat juvenil de Menorca i des de la «*PROPOSTA DE PASTORAL DE JUVENTUT DE CATALUNYA I BALEARS*» amb les «*RESOLUCIONS*» de les XII Jornades de Consiliaris de Joventut de Catalunya i Balears. Aquest material és el que, per a coneixement de tots, es publica en aquestes pàgines centrals.

Factors que entren en joc

La ponència presentada a les Jornades pel qui fins ara ha estat el Delegat de Joventut, Sebastià Taltavull, va consistir en una exposició de tot el camí fet pels Delegats des de fa pràcticament tretze anys amb aquests punts:

1. Una introducció sobre el moment actual dels joves i de l'Església a Menorca centrant-ho tot en una qüestió clau: «*Avui, els joves, a Menorca, són evangelitzats?*». Els factors que entren en joc en aquest anàlisi són: **els mateixos joves, els educadors, l'Església i la pedagogia que s'empra.**

2. La gènesi de la proposta. Procés que s'ha seguit en tots aquests anys fins arribar a un document unitari de línia de fons, de col·laboració i de coordinació.

3. L'esquema bàsic de la proposta.

4. Les opcions de fons que es desprenen de la proposta: la fidelitat, l'aprofundiment, l'extensió i la cooperació.

5. Les resolucions de les XII Jornades de Consiliaris que ens afecten en aspectes molt concrets de la pastoral juvenil.

Participants

Hi han participat una trentena de joves dels equips dirigents que integren la Taula de Joventut de la Delegació i alguns consiliaris. Joves del Moviment de Joves Cristians JARC, de la JOBAC, dels Escoltes de Menorca, de la Federació de Clubs Parroquials i Centres d'Església, de l'Arxiprestat de Ciutadella, del Centre Juvenil Salesià, de les Juventuts Marianes Vicencianes i el COM.

Reflexió dels grups de treball

La reflexió dels grups de treball, interessant pel fet de compartir joves de diferents moviments i llocs, té aquest punt de partida que, de fet, marca el sentit d'aquestes VII Jornades:

- a) quins serien els grans temes a aprofundir en un Directori de Pastoral de Jovent a Menorca? Tractament, enfocament i pistes de solució.
- b) de quina manera es pot concretar a Menorca la «Proposta» i les «Resolucions» per assegurar un camí vàlid de la pastoral juvenil?
- c) Per on començar? Exposar aquelles qüestions que en aquests moments han de tenir un tracte prioritari que assegurí una línia evangelitzadora entre el nostre jovent.
- d) On dedicar més gent i més esforços, Tenint en compte les prioritats assenyalades?

Plenària: tot un material per a treball de la Taula

De totes les aportacions recollides es pot destacar:

- 1) la necessitat d'una **formació del jove** en tots els contextes en què es mou.
- 2) l'oferta pastoral de moments que ajudin al jove a adquirir una **espiritualitat** que li doni identitat cristiana i sigui font per a l'acció.
- 3) la descoberta progressiva del **compromís dins la societat**. Aquí sí que s'hi ha de dedicar gent i esforços.
- 4) una opció decidida i clara per a l'**evangelització** de molts sectors del jovent, on només hi poden arribar els mateixos joves.
- 5) una major presència i actuació de la Taula i dels respectius col·lectius que la formen en quan a donar-se a conèixer i assenyalar-se objectius comuns, campanyes, etc. Alguns concreten dues coses: la celebració d'un Aplec de l'Esperit per Cinquagesma i la publicació d'un tríptic o document per a donar a conèixer tota la realitat juvenil.
- 6) una **escola de formació d'animadors de joves**.
- 7) una connexió catequesi - pastoral de jovent que assegurí un **seguiment des de petits i una transmissió dels valors evangèlics i la consciència social**.
- 8) aprofundir en el paper del **consiliari** com el qui fa el seguiment individual del jove en el seu procés de fe i compromís. Per tant, **formació de consiliaris**.

Assemblea anual de començament de curs

El diumenge dia 29 d'octubre es van reunir una vuitantena de joves del Moviment de Joves Cristians de Menorca a Es Migjorn Gran per celebrar l'assemblea anual de començament de curs. Dirigiren la reunió el president de la JARC, Pere Giralt i el Consiliari diocesà de Vic, Mn. Josep Alaró. Després d'una pregària, es va llegir la me-

mòria d'activitats del curs passat i es presentà el programa del curs present que va ser votat pels assistents. L'acord final va consistir en la plena integració del Moviment dins la JARC.

JOBAC: inici de curs

Els dies 14 i 15 d'octubre es van reunir al Santuari de El Toro els militants de la JOBAC de Menorca, iniciant el nou curs. Van estar presents també dos militants del moviment, vinguts de Barcelona per compartir aquests dos dies de reflexió, pregària i programació. L'eucaristia del diumenge, després de dinar, va concloure tot el treball realitzat.

INFORMACIÓ DIOCESANA

Activitats del Sr. Bisbe.

Mes d'octubre.

- 1-2.- És a Roma amb ocasió de la beatificació de Sor Francinaina Cirer, religiosa de la congregació de les Germanes de la Caritat.
- 3.- A Assís (Itàlia) participa en la concelebració de l'Eucaristia que es té a la Basílica Superior de Sant Francesc.
- 4.- Retorna a Menorca.
- 5.- Al matí rep visites. Al capvespre, acomiada les religioses de la Companyia de Maria, que tanquen la seva casa de Ciutadella. A les 8'30 del vespre, concelebra l'Eucaristia del dijous vocacional, al Seminari.
- 6.- Al matí, firma les escriptures de venda d'un pis dels locals de la OAR, a la Cadena COPE. Al capvespre, presideix la inauguració del curset de Catequesi que es celebra als locals del Col·legi Sant Josep, de Maó.
- 7.- Al capvespre, assisteix al Curset de Catequesi, a Maó.
- 8.- És a Palma de Mallorca per assistir a la concelebració eucarística, a la Catedral, en honor de la nova beata Sor Francinaina. Al capvespre, assisteix a una reunió dels bisbes de les Illes Balears.
- 10.- Rep visites.
- 12.- Assisteix al Santuari de El Toro a l'Assemblea de Càritas diocesana.
- 13.- Al capvespre, presideix la inauguració del curs al Seminari diocesà, amb la concelebració de l'Eucaristia i l'acte acadèmic.
- 14.- Rep visites.
- 16.- Al capvespre, visita dos sacerdots malalts.

- 17.- Al matí, a cal Bisbe, presideix una reunió sobre les noves cases sacerdotals. Rep altres visites.
- 18.- És a Barcelona on presideix la Mesa del Secretariat interdiocesà de Catequesi de Catalunya i les Illes.
- 20.- Rep visites. Al capvespre, assisteix a la inauguració de la Sala Sant Josep de «*Sa Nostra*», a Ciutadella.
- 21.- Dina a El toro, amb la Junta de la Confer Balear. Després al capvespre, presideix una reunió de la Comissió diocesana d'Economia, a cal Bisbe.
- 22.- Al matí, concelebra l'Eucaristia a la parròquia de Sant Antoni Ma. Claret, amb motiu de la solemnitat del Titular.
- 23.- Rep visites. Al capvespre, visita les monges clarisses, de Ciutadella.
- 25.- Presideix, al Santuari de El Toro, la reunió del Consell del Presbiteri.
- 26.- Rep visites. Al capvespre, visita malalts.
- 27.- Al Santuari de El toro, assisteix a la reunió que hi Tenen els bisbes de les Illes Balears, juntament amb els seus Vicaris Generals. A primera hora, es trasllada a Maó, a la Residència Sanitària a visitar el Sr. Rafel Ma. Oléo, ingressat a causa d'un infart.
- 28.- Rep visites.
- 29.- Celebra l'Eucaristia a l'església de Sant Miquel, de Ciutadella.
- 30.- Rep visites. A migdia, presideix el funeral de la mare del Sr. Pere Salord, President del Capítol Catedral, a la parròquia de San Francesc. Després visita un malalt.
- 31.- Rep visites.

Mes de novembre.

- 1.- Celebra l'Eucaristia a l'església de Sant Miquel, de Ciutadella.
- 2.- Rep visites.
- 3.- Al capvespre, fa visites a Maó.
- 4.- És a Palma de Mallorca on assisteix a la Trobada de la CONFER Balear.
- 5.- Al Santuari de El Toro celebra els 12 anys de la seva ordenació episcopal. Assisteix també allí a les VII Jornades de Pastoral juvenil.
- 6.- Va a Es Migjorn Gran on s'entrevista amb la Superiora General de les religioses dels Sagrats Cors. Després, rep visites a cal Bisbe.
- 7.- Rep visites i firma el contracte de venda del cine OAR.
- 8.- Rep visites, entre elles un grup d'al.lots i al.lotes d'EGB del Col.legi públic de Ferreries.
- 9.- Al capvespre, és a Maó on rep visites.
- 10.- Al vespre, assisteix a la inauguració de la casa d'acollida, de Ciutadella.
- 11.- Concelebra l'Eucaristia a la parròquia de Es Mercadal, amb motiu de la festa de Sant Martí, el seu titular. Visita i dina amb les religioses franciscanes de l'Asil de dita localitat.

12.- Visita les religioses franciscanes del convent des Degollador, Els diu la missa i dina amb elles.

14.- Rep visites.

15.- Al matí es reuneix, a cal Bisbe, amb el Batle i Regidora de Cultura de l'Ajuntament de Ciutadella, juntament amb el Vicari General per concretar el marc a establir entre l'Ajuntament i el Bisbat, referent a diversos temes. Al capvespre, presideix la reunió arxiprestal dels sacerdots de Ciutadella, al Seminari.

16.- Al capvespre, rep visites a Maó.

17.- Al matí, a Barcelona visita el Sr. Rafel Ma. Oléo. Després parteix cap a Madrid, on té una reunió del Comité Nacional del Diaconat permanent.

18-19.- És a Madrid, on assisteix a l'Assemblea Nacional dels diaques permanents.

20-24.- Assisteix a Madrid a l'Assemblea Plenària de la conferència episcopal espanyola.

25.- Al vespre, concelebra l'Eucaristia a Es Migjorn Gran, en la qual administra els ministeris de Lector i Acòlit al seminarista Rafel Portella i inaugura la Visita Pastoral.

26.- Concelebra l'Eucaristia a la Catedral, en la pregària per la pau a El Líban.

27-30.- Fa la Visita Pastoral a la parròquia de Migjorn.

27.- Al capvespre, presideix una reunió dels arxiprestos, a cal Bisbe. A les 7'30 del vespre, concelebra l'Eucaristia a Es Migjorn, en sufragi de la mare del Sr. Rector del Carme, de Maó. Després, es reuneix amb els catequistes de Es Migjorn.

28.- Rep visites. Al capvespre, és a Visita Pastoral a Es Migjorn.

29.- Presideix la reunió del Consell del Presbiteri, a cal Bisbe. Al vespre, Visita pastoral a Es Migjorn.

30.- És a Es Migjorn, practicant la Visita Pastoral.

Reunió dels tres Bisbes de les Illes a El Toro.

El dia 27-d'octubre els bisbes de les tres diòcesis de les Illes i els seus respectius Vicaris Generals es van reunir al Santuari de El toro per plantejar diferents vies de col.laboració i accions conjuntes, coincidint en les afinitats que existeixen entre les diòcesis. Aquesta col.laboració s'està potenciant, programant ja les diverses reunions a celebrar, amb la preparació de diversos temes.

Curset per a catequistes.

Es va celebrar a maó, al Col.legi Sant Josep els dies 6, 7 i 8 d'octubre. Hi van assistir uns 150 catequistes. El Sr. Bisbe va fer la salutació d'entrada i després d'una pregària, va començar l'exposició del tema que era «*la catequesi en la missió dels laics dins l'Església*». Mn. Salvador Bardulet, sacerdot de Vic i director de la revista

«CATEQUESI», va dirigir el curset d'aprofundiment. La celebració eucarística del diumenge va posar punt final al curset.

Reunió de responsables de la Fraternitat de malalts.

Els dies 15-17 de setembre es van reunir els responsables de formació juntament amb els consiliaris de la Frater, al Santuari de El Toro, per reflexionar sobre el «paper del laic i la seva missió» i «el perfil del laic». Aquesta xerrada la va donar el Sr. Josep Seguí i va donar lloc per a un col.loqui on intervingueren tots els presents.

Jornada-assemblea de Càritas diocesana.

Es va celebrar al santuari de El Toro, el dijous dia 12 d'octubre. Al matí hi va haver una xerrada a càrrec de Ma. Carme Villalba, sobre «Voluntariat». Després es van fer grups i l'Eucaristia va posar punt i final a la tasca del matí. Al capvespre, es va fer la posada en comú sobre «*Família i infància, què fer-hi?*», acabant l'assemblea amb propostes i compromisos.

Reunió de la confer femenina.

El dia 7 d'octubre es va reunir a Mercadal la junta de la CONFER de Menorca, amb l'objectiu de programar el curs 1989-1990. Es va elegir també la nova Presidenta. Fou elegida Sor Remedios Peláez, Filla de la Caritat, de Sant Vicenç de Paül.

DE LA SANTA SEU

Mensaje de su Santidad

JUAN PABLO II

para la celebración de la Jornada Mundial de la Paz 1 enero 1990

PAZ CON DIOS CREADOR PAZ CON TODA LA CREACIÓN

Introducción

1. En nuestros días aumenta cada vez más la convicción de que la paz mundial está amenazada, además de la carrera armamentista, por los conflictos regionales y las injusticias aún existentes en los pueblos y entre las naciones, así como por la falta del *debido respeto a la naturaleza*, la explotación desordenada de sus recursos y el deterioro progresivo de la calidad de vida. Esta situación provoca una sensación de inestabi-

lidad e inseguridad que a su vez favorece formas de egoísmo colectivo, acaparamiento y prevaricación.

Ante el extendido deterioro ambiental la humanidad se da cuenta de que no se puede seguir usando los bienes de la tierra como en el pasado. La opinión pública y los responsables políticos están preocupados por ello, y los estudiosos de las más variadas disciplinas examinan sus causas. Se está formando así una *conciencia ecológica*, que no debe ser obstaculizada, sino más bien favorecida, de manera que se desarrolle y madure encontrando una adecuada expresión en programas e iniciativas concretas.

2. No pocos valores éticos, de importancia fundamental para el desarrollo de una *sociedad pacífica*, tienen una relación directa con la cuestión ambiental. La interdependencia de los muchos desafíos que el mundo actual debe afrontar, confirma la necesidad de soluciones coordinadas, basadas en una coherente visión moral del mundo.

Para el cristiano tal visión se basa en las convicciones religiosas sacadas de la Revelación. Por eso, al comienzo de este Mensaje, deseo recordar la narración bíblica de la creación, confiando que aquellos que no comparten nuestras convicciones religiosas puedan encontrar igualmente elementos útiles para una línea común de reflexión y de acción.

I. «Y vio Dios que era bueno»

3. En las páginas del *Génesis*, en las cuales se recoge la autorrevelación de Dios a la humanidad (*Gén 1-3*), se repiten como un estribillo las palabras: «Y vio Dios que era bueno». Pero cuando Dios, una vez creado el cielo y el mar, la tierra y Todo lo que ella contiene, crea al hombre y a la mujer, la expresión cambia notablemente: «Vio Dios cuanto había hecho, y todo era *muy bueno*» (*Gén 1, 31*). Dios confió al hombre y a la mujer todo el resto de la creación, y entonces —como leemos— pudo descansar «de toda la obra creadora» (*Gén 2, 3*).

La llamada a Adán y Eva, para participar en la ejecución del plan de Dios sobre la creación, avivaba aquellas capacidades y aquellos dones que distinguen a la persona humana de cualquier otra criatura y, al mismo tiempo, establecía una relación ordenada entre los hombres y la creación entera. Creados a imagen y semejanza de Dios, Adán y Eva debían ejercer su dominio sobre la tierra (*Gén 1, 28*) con sabiduría y amor. Ellos, en cambio, con su pecado destruyeron la armonía existente, *poniéndose deliberadamente contra el designio del Creador*. Esto llevó no sólo a la alienación del hombre mismo, a la muerte y al fratricidio, sino también a una especie de rebelión de la tierra contra él (cfr. *Gén 3, 17-19; 4, 12*). Toda la creación se vio sometida a la cauducidad, y desde entonces espera, de modo misterioso, ser liberada para entrar en la libertad gloriosa con todos los hijos de Dios (cfr. *Rom 8, 20-21*).

4. Los cristianos profesan que en la muerte y resurrección de Cristo se ha realizado la obra de reconciliación de la humanidad con el Padre, a quien plugo «reconciliar por él y para él *todas las cosas*, pacificando, mediante la sangre de su cruz, lo que hay en la tierra y en los cielos» (Col 1, 20). Así la creación ha sido renovada (cfr. Ap 21, 5), y sobre ella, sometida antes a la «servidumbre» de la muerte y de la corrupción (cfr. Rom 8, 21), se ha derramado una nueva vida, mientras nosotros «esperamos... nuevos cielos y nueva tierra, en los que habite la justicia» (2 Pe 3, 13). De este modo el Padre nos ha dado a «conocer el Misterio de su voluntad según el benévolo designio que en él se propuso de antemano, para realizarlo en la plenitud de los tiempos: hacer que *todo* tenga a Cristo por Cabeza» (Ef 1,9-10).

5. Estas reflexiones bíblicas iluminan mejor la *relación entre la actuación humana y la integridad de la creación*. El hombre, cuando se aleja del designio de Dios creador, provoca un desorden que repercute inevitablemente en el resto de la creación. Si el hombre no está en paz con Dios la tierra misma tampoco está en paz: «Por eso, la tierra está en duelo, y se marchita cuando en ella habita, con las bestias del campo y las aves del cielo: y hasta los peces del mar desaparecen» (Os 4, 3).

La experiencia de este «sufrimiento» de la tierra es común también a aquellos que no comparten nuestra fe en Dios. En efecto, a la vista de todos están las crecientes devastaciones causadas en la naturaleza por el comportamiento de hombres indiferentes a las exigencias recónditas —y sin embargo claramente perceptibles— del orden y de la armonía que la sostienen.

Y así, se pregunta con ansia si aún puede ponerse remedio a los daños provocados. Es evidente que una solución adecuada no puede consistir simplemente en una gestión mejor o en un uso menos irracional de los recursos de la tierra. Aun reconociendo la utilidad práctica de tales medios, parece necesario remontarse hasta los orígenes y afrontar en su conjunto la profunda crisis moral, *de la que el deterioro ambiental es uno de los aspectos más preocupantes*.

II. *La crisis ecológica: un problema moral*

6. Algunos elementos de la presente crisis ecológica revelan de modo evidente su carácter moral. Entre ellos hay que incluir, en primer lugar, *la aplicación indiscriminada de los adelantos científicos y Tecnológicos*. Muchos descubrimientos recientes han producido innegables beneficios a la humanidad; es más, ellos manifiestan cuán noble es la vocación del hombre a participar *responsablemente* en la acción creadora de Dios en el mundo. Sin embargo, se ha constatado que la aplicación de algunos descubrimientos en el campo industrial y agrícola produce, a largo plazo, efectos negativos. Todo esto ha demostrado crudamente cómo *toda intervención en una área del ecosis-*

tema debe considerar sus consecuencias en otras áreas y, en general, en el bienestar de las generaciones futuras.

La disminución de la capa de ozono y el consecuente «efecto invernadero» han alcanzado ya dimensiones críticas debido a la creciente difusión de las industrias, de las grandes concentraciones urbanas y del consumo energético. Los residuos industriales, los gases producidos por la combustión de carburantes fósiles, la deforestación incontrolada, el uso de algunos tipos de herbicidas, de refrigerantes y propulsores; todo esto, como es bien sabido, deteriora la atmósfera y el medio ambiente. De ello se han seguido múltiples cambios meteorológicos y atmosféricos cuyos efectos van desde los daños a la salud hasta el posible sumergimiento futuro de las tierras bajas.

Mientras en algunos casos el daño es ya quizás irreversible, en otros muchos aún puede detenerse. Por consiguiente, es un deber que toda la comunidad humana —individuos, Estados y Organizaciones internacionales— asuma seriamente sus responsabilidades.

7. Pero el signo más profundo y grave de las implicaciones morales, inherentes a la cuestión ecológica, es la falta de *respeto a la vida*, como se ve en muchos comportamientos contaminantes.

Las razones de la producción prevalecen a menudo sobre la dignidad del trabajador, y los intereses económicos se anteponen al bien de cada persona, o incluso al de poblaciones enteras. En estos casos, la contaminación o la destrucción del ambiente son fruto de una visión reductiva y antinatural, que configura a veces un verdadero y propio desprecio del hombre. Asimismo, los delicados equilibrios ecológicos son alterados por una destrucción incontrolada de las especies animales y vegetales o por una incauta explotación de los recursos; y todo esto —conviene recordarlo— aunque se haga en nombre del progreso y del bienestar, no redundará ciertamente en provecho de la humanidad.

Finalmente, se han de mirar con profunda inquietud las incalculables posibilidades de la investigación biológica. Tal vez no se ha llegado aún a calcular las alteraciones provocadas en la naturaleza por una indiscriminada manipulación genética y por el desarrollo irreflexivo de nuevas especies de plantas y formas de vida animal, por no hablar de inaceptables intervenciones sobre los orígenes de la misma vida humana. A nadie escapa cómo, en un sector tan delicado, la indiferencia o el rechazo de las normas éticas fundamentales lleven al hombre al borde mismo de la autodestrucción.

Es el respeto a la vida y, en primer lugar, a la dignidad de la persona humana la norma fundamental inspiradora de un sano progreso económico, industrial y científico.

Es evidente a todos la complejidad del problema ecológico. Sin embargo, hay algunos principios básicos que, respetando la legítima autonomía y la competencia espe-

cífica de cuantos están comprometidos en ello, pueden orientar la investigación hacia soluciones idóneas y duraderas. Se trata de principios esenciales para construir una sociedad pacífica, *la cual no puede ignorar el respeto a la vida, ni el sentido de la integridad de la creación.*

III. *En busca de una solución*

8. La teología, la filosofía y la ciencia concuerdan en la visión de un universo armónico, o sea, un verdadero «cosmos», dotado de una integridad propia y de un equilibrio interno y dinámico. *Este orden debe ser respetado:* la humanidad está llamada a explorarlo y a descubrirlo con prudente cautela, así como a hacer uso de él salvaguardando su integridad.

Por otra parte, la tierra es esencialmente *una herencia común, cuyos frutos deben ser para beneficio de todos.* «Dios ha destinado la tierra y cuanto ella contiene para uso de todo el género humano», ha afirmado el Concilio Vaticano II (Const. past. *Gaudium et spes*, sobre la Iglesia en el mundo actual, 69). Esto tiene implicaciones directas para nuestro problema. Es injusto que pocos privilegiados sigan acumulando bienes superfluos, despilfarrando los recursos disponibles, cuando una gran multitud de personas vive en condiciones de miseria, en el más bajo nivel de supervivencia. Y es la misma dimensión dramática del desequilibrio ecológico la que nos enseña ahora cómo la avidez y el egoísmo, individual y colectivo, son contrarios al orden de la creación, que implica también la mutua interdependencia.

9. Los conceptos de orden del universo y de herencia común ponen de relieve la necesidad de *un sistema de gestión de los recursos de la tierra, mejor coordinado a nivel internacional.* Las dimensiones de los problemas ambientales sobrepasan en muchos casos las fronteras de cada Estado. Su solución, pues, no puede hallarse sólo a nivel nacional. Recientemente se han dado algunos pasos prometedores hacia esta deseada acción internacional, pero los instrumentos y los organismos existentes son todavía inadecuados para el desarrollo de un plan coordinado de intervención. Obstáculos políticos, formas de nacionalismo exagerado e intereses económicos, —por mencionar sólo algunos factores— frenan o incluso impiden la cooperación internacional y la adopción de iniciativas eficaces a largo plazo.

La mencionada necesidad de una acción concertada a nivel internacional no comporta ciertamente *una disminución de la responsabilidad de cada Estado.* Estos, en efecto, no sólo deben aplicar las normas aprobadas junto con las autoridades de otros Estados, sino favorecer también internamente un adecuado orden socio-económico, atendiendo particularmente a los sectores más vulnerables de la sociedad. Corresponde a cada Estado, en el ámbito del propio territorio, la función de prevenir el deterioro de la atmósfera y de la biosfera, controlando atentamente, entre otras cosas, los efectos de

los nuevos descubrimientos tecnológicos o científicos, y ofreciendo a los propios ciudadanos la garantía de no verse expuestos a agentes contaminantes o a residuos tóxicos. Hoy se habla cada vez con mayor insistencia del *derecho a un ambiente seguro*, como un derecho que debería incluirse en la Carta de derechos del hombre puesta al día.

IV. Urgencia de una nueva solidaridad

10. La crisis ecológica pone en evidencia la *urgente necesidad moral de una nueva solidaridad*, especialmente en las relaciones entre los Países en vías de desarrollo y los Países altamente industrializados. Los Estados deben mostrarse cada vez más solidarios y complementarios entre sí en promover el desarrollo de un ambiente natural y social pacífico y saludable. No se puede pedir, por ejemplo, a los Países recientemente industrializados que apliquen a sus incipientes industrias ciertas normas ambientales restrictivas si los Estados industrializados no se las aplican primero a sí mismos. Por su parte, los Países en vías de industrialización no pueden moralmente repetir los errores cometidos por otros Países en el pasado, continuando el deterioro del ambiente con productos contaminantes, deforestación excesiva o explotación ilimitada de los recursos que se agotan. En este mismo contexto es urgente encontrar una solución al problema del tratamiento y eliminación de los residuos tóxicos.

Sin embargo, ningún plan, ninguna organización podrá llevar a cabo los cambios apuntados si los responsables de las Naciones de todo el mundo no se convencen firmemente de la absoluta necesidad de esta nueva solidaridad que la crisis ecológica requiere y que es esencial para la paz. *Esta exigencia ofrecerá ocasiones propicias para consolidar las relaciones pacíficas entre los Estados.*

11. Es preciso añadir también que no se logrará el justo equilibrio ecológico si no se *afrontan directamente las formas estructurales de pobreza* existentes en el mundo. Por ejemplo, en muchos Países la pobreza rural y la distribución de la tierra han llevado a una agricultura de mera subsistencia así como al empobrecimiento de los terrenos. Cuando la tierra ya no produce muchos campesinos se mudan a otras zonas —incrementando con frecuencia el proceso de deforestación incontrolada— o bien se establecen en centros urbanos que carecen de estructuras y servicios. Además, algunos Países con una fuerte deuda están destruyendo su patrimonio natural ocasionando irreversibles desequilibrios ecológicos, con tal de obtener nuevos productos de exportación. No obstante, frente a tales situaciones sería un modo inaceptable de valorar la responsabilidad acusar solamente a los pobres por las consecuencias ambientales negativas provocadas por ellos. Es necesario más bien ayudar a los pobres —a quienes la tierra ha sido confiada como a todos los demás— a superar su pobreza, y esto exige una decidida reforma de las estructuras y nuevos esquemas en las relaciones entre los

Estados y los pueblos.

12. Pero existe otro peligro que nos amenaza: *la guerra*. La ciencia moderna tiene ya, por desgracia, la capacidad de modificar el ambiente con fines hostiles, y esta manipulación podría tener a largo plazo efectos imprevisibles y más graves aún. A pesar de que determinados acuerdos internacionales prohíban la guerra química, bacteriológica y biológica, de hecho en los laboratorios se sigue investigando para el desarrollo de nuevas armas ofensivas, capaces de alterar los equilibrios naturales.

Hoy cualquier forma de guerra a escala mundial causaría daños ecológicos incalculables. Pero incluso las guerras locales o regionales, por limitadas que sean, no sólo destruyen las vidas humanas y las estructuras de la sociedad, sino que dañan la tierra, destruyendo las cosechas y la vegetación, envenenando los terrenos y las aguas. Los supervivientes de estas guerras se encuentran obligados a iniciar una nueva vida en condiciones naturales muy difíciles, lo cual crea a su vez situaciones de grave malestar social, como consecuencias negativas incluso a nivel ambiental.

13. La sociedad actual no hallará una solución al problema ecológico si no *revisa seriamente su estilo de vida*. En muchas partes del mundo esta misma sociedad se inclina al hedonismo y al consumismo, pero permanece indiferente a los daños que éstos causan. Como ya he señalado, la gravedad de la situación ecológica demuestra cuán profunda es la crisis moral del hombre. Si falta el sentido del valor de la persona y de la vida humana, aumenta el desinterés por los demás y por la tierra. La austeridad, la templanza, la autodisciplina y el espíritu de sacrificio deben conformar la vida de cada día a fin de que la mayoría no tenga que sufrir las consecuencias negativas de la negligencia de unos pocos.

Hay pues una urgente necesidad de *educar en la responsabilidad ecológica*: responsabilidad con nosotros mismos y con los demás, responsabilidad con el ambiente. Es una educación que no puede basarse simplemente en el sentimiento o en una veleidad indefinida. Su fin no debe ser ideológico ni político, y su planteamiento no puede fundamentarse en el rechazo del mundo moderno o en el deseo vago de un retorno al «paraíso perdido». La verdadera educación de la responsabilidad conlleva una conversión auténtica en la manera de pensar y en el comportamiento. A este respecto, las Iglesias y las demás Instituciones religiosas, los Organismos gubernamentales, más aún, todos los miembros de la sociedad tienen un cometido preciso a desarrollar. La primera educación, de todos modos, es la familia, en la que el niño aprende a respetar al prójimo y amar la naturaleza.

14. *No se debe descuidar tampoco el valor estético de la creación*. El contacto con la naturaleza es de por sí profundamente regenerador, así como la contemplación de su esplendor da paz y serenidad. La Biblia habla a menudo de la bondad y de la belleza de la creación, llamada a dar gloria a Dios (cfr., por ejemplo, *Gén 1,4 ss.7 Sal 8, 2; 104, 1 ss.7 Sab 13,3-5; Ecl 39,16. 33; 43, 1. 9*). Quizás más difícil, pero no

menos intensa, puede ser la contemplación de las obras del ingenio humano. También las ciudades pueden tener una belleza particular, que debe impulsar a las personas a tutelar el ambiente de su alrededor. Una buena planificación urbana es un aspecto importante de la protección ambiental, y el respeto por las características morfológicas de la tierra es un requisito indispensable para cada instalación ecológicamente correcta. Por último, no debe descuidarse la relación que hay entre una adecuada educación estética y la preservación de un ambiente sano.

V. *La cuestión ecológica: una responsabilidad de todos*

15. Hoy la cuestión ecológica ha tomado tales dimensiones que implica *la responsabilidad de todos*. Los verdaderos aspectos de la misma, que ha ilustrado, indican la necesidad de esfuerzos concordados, a fin de establecer los respectivos deberes y los compromisos de cada uno: de los pueblos, de los Estados y de la Comunidad internacional. Esto no sólo coincide con los esfuerzos por construir la verdadera paz, sino que objetivamente los confirma y los afianza. Incluyendo la cuestión ecológica en el más amplio contexto de la *causa de la paz* en la sociedad humana, uno se da cuenta mejor de cuán importante es prestar atención a lo que nos revelan la tierra y la atmósfera: en el universo existe un orden que debe respetarse; la persona humana, dotada de la posibilidad de libre elección, tiene una grave responsabilidad en la conservación de este orden, incluso con miras al bienestar de las futuras generaciones. *La crisis ecológica* —repito una vez más— *es un problema moral*.

Incluso los hombres y las mujeres que no tienen particulares convicciones religiosas, por el sentido de sus propias responsabilidades ante el bien común, reconocen su deber de contribuir al saneamiento del ambiente. Con mayor razón aún, los que creen en Dios creador, y, por tanto, están convencidos de que en el mundo existe un orden bien definido y orientado a un fin, deben sentirse llamados a interesarse por este problema. Los cristianos, en particular, descubren que su cometido dentro de la creación, así como sus deberes con la naturaleza y el Creador forman parte de su fe. Ellos, por tanto, son conscientes del amplio campo de cooperación ecuménica e interreligiosa que se abre a sus ojos.

16. Al final de este Mensaje deseo dirigirme directamente a mis hermanos y hermanas de la Iglesia Católica para recordarles la importante obligación de cuidar toda la creación. El compromiso del creyente por un ambiente sano nace directamente de su fe en Dios creador, de la valoración de los efectos del pecado original y de los pecados personales, así como de la certeza de haber sido redimido por Cristo. El respeto por la vida y por la dignidad de la persona humana incluye también el respeto y el cuidado de la creación, que está llamada a unirse al hombre para glorificar a Dios (cfr. *Sal* 148 y 96).

San Francisco de Asís, al que he proclamado Patrono celestial de los ecologistas en 1979 (cfr. Cart. Apost. *Inter sanctos*: AAS 71 (1979), 1509, s.), ofrece a los cristianos el ejemplo de un respeto auténtico y pleno por la integridad de la creación. Amigo de los pobres, amado por las criaturas de Dios, invitó a todos —animales, plantas, fuerzas naturales, incluso al hermano Sol y a la hermana Luna— a honrar y alabar al Señor. El pobre de Asís nos da testimonio de que estando en paz con Dios podemos dedicarnos mejor a construir la paz con toda la creación, la cual es inseparable de la paz entre los pueblos.

Deseo que su inspiración nos ayude a conservar siempre vivo el sentido de la «fraternidad» con todas las cosas —creadas buenas y bellas por Dios Todopoderoso— y nos recuerde el grave deber de respetarlas y custodiarlas con particular cuidado, en el ámbito de la más amplia y más alta fraternidad humana.

Vaticano, 8 de diciembre de 1989.

Joannes Paulus II

BIBLIOGRAFIA

AGENDA ECLESIASTICA HOFMANN 1990 - AÑO XXX - Editada por PPC

Características:

- Formato 8 x 13 cms. y 0'9 cms. de espesor.
- Más de 300 págs., impresas en papel ahuesado especial.
- Encuadernación en Capra, material flexible, impresa a dos tintas y punto de lectura.
- PRECIO: 750 ptas. (incluido el IVA).

La propia estructura de esta Agenda manifiesta su contenido y posibilidades de cada una de sus partes:

- 1.- Calendario.
- 2.- Ritual.
- 3.- Bendiciones.
- 4.- Liturgia de las Horas: Hora intermedia y completas (dos formularios).
- 5.- Apéndice.

ÍNDIX 1989

Documents del Bisbe.

pàg.

Cartes.

Anunciant una trobada sacerdotal	7
Invitant a la festa de Sant Antoni, Abat	8
Anunciant la Visita Pastoral a les parròquies de Maó	8
Convidant a la Missa crismal	71
Convidant a la trobada anual de sacerdots i religiosos	71
Comunicant el canvi de Vicari General de la Diòcesi	122
Als sacerdots sobre l'objectiu pastoral del pròxim curs	123
Als missioners i missioneres de Menorca	186

Decrets.

Nomenant nou Vicari General de la Diòcesi	121
---	-----

Discursos.

«Sentir-se catequista». Obertura de la 9a. Escola d'estiu, 1989	127
---	-----

Escrits

El Nadal d'un cristià que és bisbe	7
Ha ressuscitat!	35
50 anys de sacerdocí	70
Ha mort el Bisbe Miquel	130
El diàcono, una realitat eclesial	131
Nadal: Felicitació nadalenca	185

Homilies.

Per a la Jornada de la Pau: «Una solidaritat corresponsable»	3
Per al dia de Sant Antoni, Abat: «Qui serà capaç d'allunyar-nos de Déu?»	5
En la Missa crismal	35
«Cridats al servei del Poble de Déu»	67
«Auxili dels cristians», en la solemnitat de Maria Auxiliadora	99
Per a les misses en sufragi del Bisbe Miquel Moncadas	125
En el dia de la Mare de Déu de Gràcia	149

Exhortacions pastorals.	
Sobre el Dia del Seminari	38
 Ses catequesis del Bisbe	
Esperança, esperances	9
Respectar les minories	10
Els Reis de l'Orient i els reis de l'Occident	10
Una vida morigerada	11
Clàssics del Cristianisme	12
Tots som Església	40
Sufriment i fam	41
Una societat més fraterna	42
La vocació i missió del seglar	42
Palmes i Rams	43
Una quimera	72
És el Senyor	73
Llegir	74
La família també compta	75
Maria Auxiliadora	101
Què em preocupa	102
Línies de tendència	103
Per un món solidari	152
Comunitats més fraternals	153
Successor de Pere	186
Com nosaltres perdonam	187
Ajuda a l'Església diocesana	188
Mes economia	188
Aplanar i obrir camins	189
 Documents dels Bisbes de les Illes.	
Comunicat sobre les properes eleccions generals	151
Comunicat sobre pregàries en favor del Líban	190
 De Secretaria General.	
Sobre la col·lecta contra la fam	13
Temps de Quaresma	13
Visita pastoral a la ciutat de Maó	13

Recés trimestral per a sacerdots	13
Rectificació a les col·lectes de 1988	13
Calendari de festes laborals per a 1989	13
Sobre cases sacerdotals	14
50 anys de la mort del Bisbe Torres	14
Dia del Seminari	44
Missa crismal	44
Recés trimestral per als sacerdots	44
Trobada de capellans	44
Dia de les vocacions consagrades	44
Dia del malalt	44
Elecció de Mare Abadessa de les Clarisses	45
Solemnitat de la Mare de Déu de El Toro	45
Dia de la Caritat	76
Nomenaments	76 i 155
Confirmacions administrades en 1989	105
Visita pastoral	105
Consell diocesà de Pastoral	105
Col·lecta General	105
Curset per a capellans	105
Constitució del nou Consell del Presbiteri	132
Constitució del nou Col·legi de consultors	132
Correcció en el Butlletí	132
Presa de possessió del nou Vicari General	155
Col·lecta pro Església diocesana	155
Aprovació de llibres parroquials i els duplicats	191
Jornada per la pau	191
Festes laborals per a l'any 1990	191
Constitució del Consell de coordinació pastoral	192
Consell del Presbiteri.	
Fulls informatius dels mesos:	
Novembre 1988	14
Desembre 1988	16
Gener 1989	45
Març de 1989	76
Maig de 1989	106
Agost de 1989	156

Octubre de 1989	192
Pla d'actuació de l'objectiu pastoral diocesà	194
Consell diocesà de pastoral	
Acta de la reunió general del 18-6-89	18
Delegació diocesana d'economia.	
Comptes de gestió de l'administració diocesana 1988	158
Comptes de les parròquies any 1988	160
Col·lectes extraordinàries de 1989	196
Distribució de la col·lecta general de 1989	197
Rendició de comptes i pressupostos de 1990	198
Obres missionals pontifícies	
Recaudacions de l'any 1988	164
Guia de l'Església de Menorca	
Extraordinari. 1 de febrer del 1989.	
En la mort del Bisbe Miquel Moncadas.	
Dades biogràfiques	133
Celebració de les exèquies	135
Testament espiritual	135
Del Seminari Diocesà.	
Inauguració del nou curs	198
Presentació	199
Nous Lectors i Acòlits	201
Delegació diocesana de Joventut.	
VII Jornades de pastoral juvenil	201
Assemblea anual de començament de curs	203
JOBAC: inici de curs	204
Informació diocesana.	
Activitats del Sr. Bisbe	20-46-79-110-139-162-i-204
50 aniversari de la mort del Bisbe Torres	22
Recés semestral sacerdotal a Alaior	26

Reunió del Consell diocesà de pastoral	26
Trobada d'iniciació del Moviment de joves	26
Trobada festiva de capellans	27
Escoltes de Menorca	27
Trobades de joves de Maó	27
Jornada per a la pau	27
Església de Menorca, crònica de 1988	27
Conferències sobre la joventut	49
Jornada de l'Escola de Teologia	49
Activitats de la delegació diocesana de joventut	50
Diada del pensament escolta	50
Assemblea arxiprestal de Maó	52
Celebració de les Noces d'or de set capellans	113
Xerrades sobre pastoral familiar	114
3a. trobada d'iniciació del Moviment de joves	114
50 anys de vida religiosa	114
Festa dels escoltes, Sant Jordi, 1989	114
Vè. centenari de l'orde de les Concepcionistes	114
Dia del malalt	115
Dia dels catequistes i Escola de teologia	115
Acampada a Biniparratx	115
Trobada de la JARC a Miravall	115
Trobada festiva a Binixems	115
Jornada missionera	115
Solemnitat de Maria Auxiliadora	115
Jornada de l'Escola de teologia	116
El fet religiós, com a notícia	116
Reunió de Càritas regional	116
El Toro, signe de Déu i antena permanent de la bona Nova	116
Activitats estiuenques	140
Festes al Monestir de Sta Clara	140
Nova superiora general de les franciscanes	140
La Companyia de Maria deixa Ciutadella	141
Jornades sobre litúrgia	163
Trobada-reunió del Moviment de joves	163
Trobada dels equips de la Mare de Déu	163
Jornada d'estudi de l'Escola de teologia	163
Reunió dels tres Bisbes de les Illes a El Toro	206

Curset per a catequistes	206
Reunió de responsables de la Fraternitat de malalts	207
Jornada-assemblea de càritas diocesana	207
Reunió de la CONFER femenina	207

Conferència episcopal tarraconense

El futur de les Escoles Cristianes	53
--	----

Conferència episcopal espanyola

Exhortació pel dia del malalt	55
Criteris per a l'absolució col·lectiva	82
Comunicat sobre punts de la reforma de l'ensenyament	84
Exhortació davant la Jornada mundial de la joventut	86
Declaració de la Comissió dels Episcopats de la Comunitat europea	88
Responsabilitat cristiana davant les eleccions generals	166

De la Santa Seu

Missatge del Papa per la Quaresma de 1989	30
Exhortació del Papa pel dia de les vocacions consagrades	58
Missatge del Papa als joves de tot el món	90
Missatge del Papa pel DOMUND 1989	142
Carta apostòlica: en el 50 aniversari del començament de la 2a. guerra mundial ...	169
Homilia del Papa en la Jornada de la joventut a SANTIAGO:	177
Missatge del Papa per la Jornada mundial de la pau.	207

Necrologia

Sr. Miquel Villalonga Vinent, pvre.....	62
Sor Maria Taltavull	146

Bibliografia

El Bisbe Caixal	32
Clàssics del cristianisme	32
La fe en tiempos de invierno	63
Memorandum. Ayer, hoy y mañana de la Iglesia en España	63
Tu, jo i l'Església de Jesús	94
Rebrots d'arrels centenàries	95
L'Església i l'orgue de Sta. Maria de Maó	96
Cridats al servei del Poble de Déu	118

Valors espirituals i socials del turisme	118
Meloussa. Ciències socials de Menorca	182
Agenda Eclesiàstica Hofmann	215

Edita: Bisbat de Menorca - Imprimeix: Editorial Menorca. S.A.